

6 maj 2016

FDUV:s kommentarer till Social- och hälsovårdsreformen (SOTE)

Den förestående vårdreformen och planerade lagstiftningsreformer kommer att ha en betydande inverkan på hur tjänsterna för personer med utvecklingsstörning ser ut i framtiden. För våra medlemmar är det angeläget att få motsvarande tjänster som finskspråkiga personer med utvecklingsstörning får, men på svenska.

Gällande vårdreformen är den centrala frågan vilken roll Kårkulla samkommun ska ha i framtiden.

Ett förslag är att Kårkulla samkommun bevaras i sin nuvarande form och kunde i framtiden också betjäna andra svenskspråkiga funktionshindergrupper. Förslaget utgår från en särlösning för Svenskfinland och innebär att man skulle fortsätta upprätthålla Kårkulla samkommun som ett specialomsorgsdistrikt för att garantera svenskspråkiga tjänster i framtiden. Alla andra omsorgsdistrikt i Finland läggs ner.

Förslaget grundar sig på att samla alla personer med funktionsnedsättning under samma tak och på det sättet garantera ett tillräckligt kundunderlag för att upprätthålla specialkunnande inom området. Man försvarar särlösningen med att det behövs en stark enhet för att kunna upprätthålla tjänster på svenska.

Samtidigt sker det stora förändringar på det nationella planet inom funktionshindersektorn.

Funktionshinderlagstiftningen (VALAS) kommer att förnyas. Enligt det nuvarande lagförslaget upplöses specialomsorgsdistrikten och tjänsterna byggs upp på samma sätt för alla funktionshindergrupper, oberoende av diagnos. Detta är i linje med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I lagförslaget (VALAS) sammanförs specialomsorgslagen och handikappservicelagen. Då specialomsorgsdistrikten upplöses blir både vårdområdena och kommunerna tvungna att utveckla mer individuella tjänster baserat på behov istället för diagnos.

För personer med utvecklingsstörning är lagändringen välkommen; nu ska också personer med utvecklingsstörning behandlas på samma sätt som andra funktionshindergrupper. Lagändringen kommer också att betyda en större valfrihet, särskilt för personer med utvecklingsstörning. Det är inte längre enbart omsorgsdistrikten som erbjuder tjänster utan tjänsterna kan byggas upp på olika

sätt, till exempel med personlig assistans eller med olika stödarrangemang i närsamhället. Denna utveckling är i linje med funktionshinderservice i de övriga nordiska länderna och med FN:s funktionshinderkonvention.

En av vårdreformens grundtankar är valfrihet. En utmaning är hur vi ska kunna erbjuda valfrihet i ett system som bygger på att det finns en storproducent på svenska.

Om den finskspråkiga befolkningen erbjuds olika alternativ i vården men vi på svenska har enbart en storproducent kan det leda till att flera söker tjänster på annat håll, oberoende av språk. Detta leder till att det önskvärda underlaget för att producera tjänster trots allt blir för litet och det blir svårt att upprätthålla kvalitativt goda tjänster på svenska.

Vidare förutsätter upphandlingslagstiftningen en inre marknad för att valmöjligheter ska kunna erbjudas. Det saknas idag små producenter i Svenskfinland på grund av den monopolställning som Kårkulla samkommun har. Många kommuner väljer att köpa tjänsterna från Kårkulla utan att erbjuda familjen och personen med utvecklingsstörning alternativ. Personer med funktionsnedsättning som har svenska som modersmål är verkligen en minoritet inom minoriteten.

Kårkulla samkommuns serviceutbud är begränsat. Detta leder till att personer med utvecklingsstörning många gånger måste lämna den bekanta omgivningen och de nätverk man vuxit upp i, för att flytta efter tjänsterna, som oftast ordnas i närheten av Kårkullas existerande enheter. Betoningen blir på tyngre, dyrare tjänster istället för mer lokala, individuella som stöder självbestämmande bättre.

Följande synpunkter bör beaktas i det fortsatta arbetet med reformerna:

1. FDUV anser att expertkunskapen inom Kårkulla samkommun bör tryggas genom att det nuvarande Expert- och utvecklingscentret utvecklas till ett kompetenscenter, som också ansvarar för utvecklande av servicen och tryggar specialkunnandet inom hela den svenska funktionshindersektorn.

- Hela vårdkedjan, från bastjänster som behövs i det dagliga livet (dag- och arbetsverksamhet, boendeservice mm.) till specialservice (rehabilitering, medicinska utredningar och undersökningar mm), bör utvecklas också på svenska för personer med utvecklingsstörning.
- Detta kompetenscenter skulle verka områdesöverskridande mellan de svensk- och tvåspråkiga vårdområdena. På så sätt finns det ett tillräckligt underlag för tjänsterna.

2. Övrig verksamhet inom Kårkulla samkommun (boendeverksamhet, arbets- och dagverksamhet mm.) kunde bolagiseras i enlighet med regeringens riktlinjer för produktion av social- och hälsovårdstjänster.

- Detta skulle möjliggöra att också mindre, lokala producenter får möjlighet att erbjuda tjänster på svenska. Detta skulle öka valfriheten också för svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning.

3. FDUV förutsätter att hela reformen granskas ur ett språkligt perspektiv vilket innebär en språkkonsekvensbedömning. Vi förutsätter också att det inom varje tvåspråkigt vårdområde skapas en språknämnd som granskar verksamheten ur ett språkligt perspektiv.

Helsingfors 6 maj 2016

Wivan Nygård-Fagerudd, ordförande
Lisbeth Hemgård, verksamhetsledare
Förbundet De Utvecklingsstördas Väl

Roy Brunell, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Karlebynejden

Mikaela Asplund, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Jakobstadsnejden

Gun-Britt Östman, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Nykarleby

Lars-Erik Björklund, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Vasanejden

Caroline Rönnqvist, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Sydösterbotten

Mikael Holm, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl på Åland

Gösta Höijer, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Kimitonejden

Åsa Krook, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Västnyland

Inger Karlsson, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Mellersta Nyland

Beatrice Wahlström, ordförande
De Utvecklingsstördas Väl i Östra Nyland

Jon Tallberg, ordförande
Steg för steg